

Súčasne s týmto rozhodnutím pretvorilo sa aj vedenie jednotlivých povereníctiev SNR.³

Národná obroda, 23. 2. 1945, čís. 9, z článku „Prezídium SNR znova prevzalo správu Slovenska“.

[168]

1945, 23. únor. Košice. — Přípis košické organizace sociálně demokratické strany¹ předsednictvu KSS v Košicích o sloučení organizací obou stran v duchu usnesení bansko-bystrického sjezdu.

Predsedníctvo Československej sociálne-demokratickej strany robotníckej v Košiciach, zaberajúc sa otázkou splynutia Československej sociálne demokratickej strany robotníckej v Košiciach so sjednotenou Komunistickou stranou Slovenska, ktoré usnesenie bolo jednohlasne prijaté na slučovacom sjazde splnomocnených zástupcov obidvoch strán dňa 17. septembra 1944 v Banskej Bystrici, sa osvedčuje, že nakoľko spomenuté usnesenie košickej složke Československej sociálne demokratickej strany robotníckej nebolo známe, bol stranícko politický život košickej organizácie ihneď po oslobodení Košíc slávnou Červenou armádou normálne obnovený.

³ Zpráva pokračuje údaji o personálním obsazení jednotlivých pověřenectev. (Viz příloha II/B/e.)

¹ V Košicích a v některých dalších místech východního Slovenska, zejména v oblasti, která byla obsazena Maďarskem, došlo po osvobození Sovětskou armádou k dočasnému obnovení organizací sociálně demokratické strany, což bylo v rozporu s usnesením bansko-bystrického sjednocovacího sjezdu. [Např. v Michalovicích kandidovala sociální demokracie při volbách do národního výboru; viz zápis z konference funkcionářů KSS v Košicích 8. 4. 1945, AÚD KSČ Praha, f. 68.]

Stalo se tak především z neinformovanosti, při čemž velkou úlohu sehrály i silné tradice, které měla sociální demokracie na východním Slovensku. Bez viny na stavu, ke kterému došlo, nebyli pravíci sociální demokráte, kteří se pokusili — zřejmě inspirováni vládním delegátem Němcem — intrikovat proti sjednocení. O tom svědčí i pasáž z úvodníku košické Pravdy z 27. 2. 1945, kde se praví: „Na oslobodenom území byly z neinformovanosti, alebo na popud politických čachrárov podniknuté pokusy rozbiť jednotu pracujúceho ľudu a zakladať samostatné organizácie soc. dem. strany napriek jednomyseľnému a manifestačnému sjednoteniu v Banskej Bystrici.“ (Pravda, 27. 2. 1945.)

Slovenští komunisté vynaložili ihned všechno úsilí na to, aby dovršili sjednocovací proces, započatý za Slovenského národního povstání, i ve zbývající části Slovenska, aby seznámili dělnickou a celou demokratickou veřejnost s bansko-bystrickým usnesením i tam, kam neprošlo a aby znemožnili rozbíječské akce nepřátel sjednocení. Ubránit sjednocení za každou cenu, to byla jediná správná devíza; na to poukazovalo i moskevské vedení KSČ, třebaže neposuzovalo sjednocovací sjezd bezvýhradně kladně jako jeho organizátoři (viz pozn. k dokumentu čís. 60).

Místní organizace sociální demokracie v Košicích se vytvořila záhy po osvobození města. Představitelé KSS usilovali, aby i v Košicích a v dalších místech východního Slovenska došlo co nejdříve k vytvoření jednotných organizací KSS. Již na první členské schůzi košické sociální demokratické organizace podali informace a vysvětlení o sjednocovacím sjezdu KSS a sociální demokracie. Další doklady nacházíme v prvním čísle Pravdy, které bylo vydáno v Košicích. Je to jednak úvodník nazvaný „Len jednotne zvíťazíme“, který volá všechny čestné demokraty, všechny čestné lidi, „kterým sú drahé záujmy národa, aby spoločne, v širokom, jednotnom všenárodnom fronte zdolali prekážky, ktoré stoja v ceste a spoločne vybudovali a uskutočnili náš cieľ, ľudovú, demokratickú sociálne spravodlivú republiku. Aby však robotnícka trieda, pracujúce roľníctvo a pracujúca inteligencia, komunisti a demokrati mohli spoločne a jednotne postupovať — zdůrazňoval úvodník Pravdy — treba predovšetkým, aby jadro pracujúceho národa, robotnícka trieda postupovala jednotne a somknute. Túto elementárnu nutnosť si veľmi dobre uvedomili robotníci Slovenska. V ohni všenárodného povstania prvou ich starosťou bolo utvoriť jednotnú politickú stranu robotníckej triedy, komunistickú stranu, uskutočniť spojenie sociálne demokratickej a komunistickej strany, aby robotnícka trieda dokázala aj tým svoju vyspelosť, svoju jednotnosť, svoju odhodlanosť, svoju politickú zrelosť a schopnosť byť vedúcou složkou nášho verejného života.“ (Pravda, 30. 1. 1945.)

Seznamující širokou pracující veřejnost osvobozeného východního Slovenska s výsledky bansko-bystrického sjednocovacího sjezdu, Pravda podtrhovala jako hlavní úkol, aby dělnická třída byla jednotná a aby usnesení

Dňa 27. januára 1945 konala sa prvá členská schôdza príslušníkov Československej sociálne demokratickej strany robotníckej v Košiciach za prítomnosti niektorých príslušníkov sjednotenej komunistickej strany. Keďže na tejto schôdzi bolo objasnené usnesenie spomenutého slučovacieho sjazdu v Banskej Bystrici a keďže členovia Československej sociálne demokratickej strany robotníckej v Košiciach na tejto ako i na ďalších členských schôdzach sa vyslovili pre splnutie so sjednotenou Komunistickou stranou na Slovensku, predsedníctvo Československej sociálne demokratickej strany v Košiciach po predbežnom rokovaní so zástupcami vedenia sjednotenej Komunistickej strany Slovenska, svoláva na deň 25. februára konferenciu delegátov za účelom prevedenia slúčenia so sjednotenou Komunistickou stranou Slovenska na platforme a podľa organizačných smerníc banskobystrického slučovacieho sjazdu zo dňa 17. sept. 1944.²

Nech žije jednota robotníctva a spoločný boj proti fašizmu a germánskemu moru, ohrožujúcemu celé ľudstvo!

Nech žije sjednotená Komunistická strana Slovenska!

banskobystrického sjazdu byla uskutečněna i v těch oblastech Slovenska, které se teprve probouzejí k svobodnému politickému životu.

V Pravdě z 24. 2. 1945 byl též otištěn rozhovor redaktora Pravdy s funkcionáři místní organizace sociální demokracie v Košicích, nadepsaný „Za jednotnú politickú organizáciu robotníckej triedy v Košiciach“. Představitelé MO soc. dem. se vyslovili jednoznačně za brzké organizační sjednocení. Diskuse, která probíhala v organizacích sociální demokracie (např. v Košicích 6. 2. 1945), vyznívala jednoznačně v názor o nevyhnutelnosti sjednocení dělnictva v jednotné politické straně. Myšlenka socialistického sjednocení byla živá i mezi východoslovenským dělnictvem. Většina členstva sociální demokracie byla pro okamžitý vstup do KSS.

Bezesporu tu však působily i síly proti sjednocení. To je zřejmé z pouhé skutečnosti, že rozhovory o sloučení obou místních organizací v Košicích se táhly déle než měsíc. O tom, že se tato jednání neobešla bez těžkostí a problémů, svědčí i zpráva Pravdy o schůzi místní organizace soc. dem. v Košicích, která se konala 11. února 1945 a jež byla věnována diskusi o sloučení s organizací KSS. Podle referátu Pravdy na této schůzi prohlásil předseda sociálně demokratické organizace, že „rozhodnutí banskobystrického sjednocovacího sjazdu vliázu aj miestnu soc. dem. organizáciu a že niet rozdielu medzi programom soc. dem. strany a programom strany komunistickej. Tak iste aj v debate bola konštatovaná totožnosť programu. V ceste však stoja zatiaľ určité otázky rázu organizačného, ktoré možno ľahko odstrániť a dôjsť k želanej jednote robotníckeho hnutia i v Košiciach. Ide tu najmä o zastúpenie členov miestnej organizácie soc. dem. strany v jednotnej robotníckej strane (tzn. v KSS — pozn. ed.)“. (Pravda, 13. 2. 1945.) Na závěr debaty přijala pak toto usnesení: „Predsedníctvo sa poveruje k rokovaniu v otázke slúčenia oboch strán čo najsôr a do tých čias, kým toto rokovanie nebude skončené a slúčenie prevedené, poveruje sa strana a žiada členov, aby čo najtesnejšie spolupracovali s Komunistickou stranou Slovenska.“ (Tamtéž.)

V neděli 25. února 1945 se pak konala konference delegátů místních organizací sociálně demokratické strany košického kraje. Konference se zúčastnili zástupci vedení KSS a sociální demokrat B. Laušman. Na závěr jednání, jež vyznělo jednomyslně za okamžité sloučení existujících sociálně demokratických organizací s organizacemi KSS, bylo přijato následující usnesení: „Od 17. septembra 1944 prestaly jestvovať na celom území Slovenska staré strany komunistická a sociáldemokratická. Pre nedostatok informácií o banskobystrickom sjazde byly založené na východnom Slovensku čl. soc. dem. organizácie, ktoré vyvíjaly podľa želania členov činnosť smerujúcu k sjednoteniu s KSS. Po získaní správnych informácií, dnešným dňom 25. februára rozpúšťajú sa tieto organizácie a ich členom odporúča sa prihlásiť sa do sjednotenej Komunistickej strany Slovenska. Majetok bývalých soc. dem. organizácií prechádza do vlastníctva KSS. Členovia organizácií sa vyzývajú podať prihlášky do KSS.“ (Pravda, 27. 2. 1945.) V neděli 4. března se pak uskutečnily sjednocovací schůze KSS a soc. dem. v Košicích a v řadě okolních míst (Pravda, 8. 3. 1945).

Takřka současně došlo k likvidaci sociálně demokratické organizace a ke vstupu sociálních demokratů do KSS v okrese Spišská Nová Ves. (Pravda, 3. 3. 1945.) Tím byl slučovací proces završen i na východním Slovensku. Ústřední orgán KSS Pravda vrátil se pak k otázce příčin a významu sjednocení KSS se sociální demokracií jen jednou, v zásadním článku J. Šoltésze „Jednota ľudu“ 30. března 1945.

² Současně s prohlášením o sloučení zaslala košická organizace sociální demokracie předsedníctvu KSS téhož dne, 23. února 1945, přípis takřka totožného znění, v němž je však věta o svolání konference na 25. února 1945 nahrazena prohlášením, že předsedníctvo Čsl. soc. dem. strany dělnické v Košicích „až do úplného a technicky možného slúčenia obidvoch sestierskych strán bude v tesnej spolupráci so sjednotenou Komunistickou stranou spolupracovať ruka v ruke až do úplného slúčenia.“

Spolupráca táto — pravilo se dále v tomto přípise — bude sa diať dôsledne, poctive, čestne a úprimne, podľa zásad sebarovných a rovnocenných partnerov k prospechu a blahu robotníckého hnutia v slobodnej Republike Československej.“ (AÚV KSS Bratislava.) Kromě uvedené pasáže liší se oba dokumenty pouze stylisticky.

Nech žije slávna bratská Červená armáda, osloboditeľka ujarmených národov pod geniálnym vodcovstvom veľkého maršála Sovietskeho sväzu Jozefa Stalina!

Nech žije prvý Československý armádny zbor a jeho najvyšší veliteľ, prezident republiky Československej, Dr. Eduard Beneš.

Nech žije jednota a nerozlučná družba slavjanských národov!

Za predsedníctvo:

Predseda:
Július Rác.

Tajomník:
Štefan Vámoši.

AÚV KSS Bratislava. Orig. — Též Pravda (Košice), 24. 2. 1945, čís. 15, „Za jednotu robotníctva“.

[169]

1945, 23. únor. Košice. — Nařízení Slovenské národní rady o organizaci bezpečnostní služby na Slovensku.¹

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady podľa § 1 nariadenia č. 1/1944 Sb. n. SNR a § 1 nariadenia č. 40/1944 Sb. n. SNR usnieslo sa na tomto nariadení:

§ 1.

V rámci Povereníctva Slovenskej národnej rady pre veci vnútorné zriaďuje sa pre bezpečnostnú službu organizačný sbor „Národná bezpečnosť“ (NB), složený z veliteľov a členov, ktorí sú zamestnancami Povereníctva Slovenskej národnej rady pre veci vnútorné.

§ 2.

Platové podmienky veliteľov a členov Národnej bezpečnosti a ostatné otázky súvisiace s Národnou bezpečnosťou vyriešia sa osobitným nariadením.²

§ 3.

Národná bezpečnosť podlieha právomoci povereníka Slovenskej národnej rady pre veci vnútorné, prípadne orgánom a osobám ním určeným.

§ 4.

Toto nariadenie nadobúda účinnosť hneď a vykoná ho Povereníctvo Slovenskej národnej rady pre veci vnútorné.

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady:

Dr. Šrobár v. r., Dr. Husák v. r., Ing. Styk v. r., Novomeský v. r., Ursíny v. r.

Sb. n. SNR, čís. 7/1945.

¹ Současně bylo vydáno 23. 2. 1945 nařízením předsednictva SNR č. 6/1945 Sb. n. SNR o rozpuštění četnických a policejních organizací a formací, které existovaly na Slovensku (včetně území okupovaného horthyovským Maďarskem) po 6. říjnu 1938. Toto nařízení stanovilo v § 3: „Příslušníci rozpustených formací, pokud sa po 6. októbri 1938 nijako neprevínili spoluprácou s Nemcami, Maďarmi a zradcami a nijakým spôsobom sa nekompromitovali, najmä pokud sa aktívne zúčastnili na boji slovenského národa proti fašizmu, môžu byť po preverení prevzatí do služieb „Národnej bezpečnosti“ v rámci Povereníctva Slovenskej národnej rady pre veci vnútorné s doterajšími platovými nárokmi alebo na základe novej úpravy.“ (Sbierka nariadení SNR, nař. čís. 6/1945.)

Ve skutečnosti byl do národní bezpečnosti postupně převzat bez řádného prověření a při současném rozpuštění milicí s výjimkou malé části (342 osob) celý starý „žandárský“ sbor, který byl jen doplněn o nové příslušníky, částečně z řad partyzánů (63 % z celkového počtu 1185 nově přijatých příslušníků). (Číselné údaje viz ANS Praha, výbor pro vnitřní bezpečnost PNS, projev zástupce pověřence vnitřní, přednesený 16. 1. 1946.)

² Stalo se tak nařízením předsednictva SNR č. 28/1945 Sb. n. SNR z 9. 4. 1945 o Organizačním předpisu pro Národní bezpečnost.